

POSTANOWIENIE

Dnia 18 kwietnia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dawid Miąsik (przewodniczący)

SSN Piotr Prusinowski

SSN Andrzej Wróbel (sprawozdawca)

w sprawie z odwołania M. R.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S.
o prawo do renty w związku z chorobą zawodową i wysokość emerytury,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych
w dniu 18 kwietnia 2018 r.,
zażalenia odwołującego się na postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 5 stycznia 2018 r., sygn. akt III WSC U [...],

1. oddała zażalenie,

**2. zasądza od M. R. na rzecz organu rentowego kwotę 240
(dwieście czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania
zażaleniowego.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 5 stycznia 2018 r. wydanym w sprawie o sygn. akt III WSC U [...] po rozpoznaniu sprawy z odwołania M. R. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. o prawo do renty w związku z chorobą zawodową i wysokość emerytury, na skutek skargi kasacyjnej M. R. od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z 9 lutego 2017 r., sygn. akt III AUa [...], Sąd Apelacyjny w [...] na podstawie art. 25 § 1 k.p.c. w zakresie roszczenia o wysokość emerytury

ustalił wartość przedmiotu zaskarżenia na kwotę 2.398,56 zł i odrzucił skargę kasacyjną w zakresie roszczenia o wysokość emerytury.

Sąd Apelacyjny podał, iż skargę kasacyjną od wyroku jako pełnomocnik ubezpieczonego złożył radca prawny, który wskazał jako wartość przedmiotu zaskarżenia kwotę 25.800 zł. W wykonaniu zarządzenia Sądu, w zakresie roszczenia o wysokość emerytury, radca prawny jako wartość przedmiotu zaskarżenia wskazał następnie kwotę 38.804 zł wyjaśniając, że wartość ta stanowi iloczyn 3.233,64 zł (kwota emerytury przyznanej na podstawie art. 26 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych) i 12 miesięcy (art. 22 k.p.c.). Sąd Apelacyjny rozważył, że stosownie do treści art. 398² § 1 k.p.c. skarga kasacyjna jest niedopuszczalna w sprawach o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż pięćdziesiąt tysięcy złotych, w sprawach gospodarczych - niższa niż siedemdziesiąt pięć tysięcy złotych, a w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych - niższa niż dziesięć tysięcy złotych. Jednakże w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia w sprawach o przyznanie i o wstrzymanie emerytury lub renty oraz o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego. Sąd, do którego wniesiona zostaje skarga, zobowiązany jest do kontroli jej dopuszczalności, co wynika z art. 398⁶ § 2 k.p.c. Wykonując ten obowiązek Sąd Apelacyjny stwierdził, że skarżący przyjął błędną metodę wyliczenia. Sąd Apelacyjny ustalił, że w sprawie sporne były dwie decyzje: z 10 maja 2011 r. o odmowie prawa do renty i z 19 maja 2011 r. o przyznaniu M. R. prawa do emerytury od 21 grudnia 2010 r., tj. od osiągnięcia wieku emerytalnego. Przy czym w drugiej z ww. decyzji do ustalenia wysokości emerytury uwzględniono 42 lata 8 miesięcy i 6 dni okresów składkowych oraz 4 miesiące i 8 dni okresów nieskładkowych. Podstawa wymiaru świadczenia obliczona przez pomnożenie wskaźnika wysokości podstawy wymiaru 155,40% przez kwotę bazową 2.716,71 zł wyniosła 4.221,77 zł. Wysokość emerytury obliczona w oparciu o treść art. 53 ustawy została ustalona na kwotę 3.003,53 zł, zaś wysokość emerytury obliczonej zgodnie z art. 26 wyniosła 3.233,64 zł. Emerytura obliczona zgodnie z art. 183 wyniosła 3.072,57 zł i okazała się mniej korzystna, zatem przyznano ubezpieczonemu do wypłaty emeryturę obliczoną

zgodnie z art. 26 w wysokości od 1 lipca 2011 r. – 3.333,88 zł. Dalej Sąd Apelacyjny podał, iż w zakresie roszczenia o wysokość emerytury ubezpieczony w postępowaniu drugoinstancyjnym zarzucił błąd w ustaleniach przez przyjęcie, że do ustalenia wysokości emerytury winny być uwzględnione 42 lata 8 miesięcy i 6 dni okresów składkowych oraz 4 miesiące nieskładkowych, podczas gdy organ winien uwzględnić 44 lata 3 miesiące 14 dni okresów składkowych, albowiem do 42 lat 8 miesięcy i 6 dni uznanych należało doliczyć 19 miesięcy, które stanowiły okres składkowy, na który składają się 4 miesiące i 8 dni uznane przez Sąd za okres nieskładkowy oraz okres od października 2009 r. do 22 grudnia 2010 r., gdy ubezpieczony był niezdolny do pracy na skutek choroby zawodowej. W skardze kasacyjnej radca prawny w ogóle nie sformułował zarzutów w zakresie rozstrzygnięcia dotyczącego wysokości emerytury.

Sąd Apelacyjny zważył nadto, że skoro w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych dopuszczalność skargi kasacyjnej jest uwarunkowana wykazaniem wartości przedmiotu zaskarżenia w wysokości co najmniej 10.000 zł, to zgodnie z art. 22 k.p.c. w sprawach o prawo do świadczeń powtarzających się wartość przedmiotu sporu stanowi suma świadczeń za jeden rok, a jeżeli świadczenia trwają krócej niż rok - za cały czas ich trwania. Emerytura płacona z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych jest świadczeniem okresowym. Zgodnie z orzecznictwem w sprawie o wysokość emerytury do obliczenia wartości przedmiotu zaskarżenia stosuje się - z mocy art. 368 § 2 zdanie trzecie w związku z art. 398²¹ k.p.c. - odpowiednio art. 22 k.p.c. Stanowi ona więc różnicę między wysokością świadczenia żadanego przez ubezpieczonego a wysokością świadczenia wypłacanego (ustalonego) przez organ rentowy - w skali jednego roku. Sąd Apelacyjny w oparciu o profesjonalne wyliczenie organu rentowego złożone na wezwanie Sądu ustalił, że przy uwzględnieniu okresu składkowego 531 miesięcy (44 lata, 3 miesiące i 14 dni) wysokość emerytury wyliczona w myśl art. 53 ustawy emerytalno-rentowej wynosiłaby na dzień prawa do emerytury 21 października 2010 r. 3.510,50 zł, natomiast wyliczona na podstawie art. 183 ustawy emerytalno-rentowej stanowiłby kwotę 3.427,51 zł, zaś po waloryzacji na datę 1 marca 2011 r. wysokość emerytury to 3.533,76 zł. W konsekwencji Sąd samodzielnie ustalił wartość przedmiotu zaskarżenia na kwotę 2.398,56 zł, stanowiącą różnicę między

wartością żadaną 3.533,76 zł a wartością przyznanego świadczenia 3.333,88 zł. W rozpatrywanej sprawie wartość przedmiotu zaskarżenia jest zatem niższa niż wskazana przez pełnomocnika skarżącego.

W takim stanie sprawy, w ocenie Sądu Apelacyjnego zgodnie z art. 398² § 1 k.p.c. skarga w zakresie roszczenia o wysokość emerytury jest niedopuszczalna i podlega odrzuceniu na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c. Ponadto, zdaniem Sądu Apelacyjnego niezależnie od przywołanej przyczyny skarga w zakresie roszczenia o wysokość emerytury jest niedopuszczalna również z tego powodu, że nie spełnia wymagań określonych w art. 398⁴ § 1 i § 2 k.p.c.

Ubezpieczony M. R. złożył zażalenie na powyższe postanowienie w części dotyczącej odrzucenia skargi kasacyjnej w zakresie roszczenia o wysokość emerytury.

Na podstawie art. 380 w związku z art. 398²¹ i art. 394¹ § 3 Kodeksu postępowania cywilnego ubezpieczony wniósł o rozpoznanie przez Sąd Najwyższy postanowienia Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 5 stycznia 2018 r. w sprawie M. R. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S., oznaczonego sygnaturą akt III WSC U [...], w części, w której jest ono niezaskarżalne, to znaczy w części dotyczącej pkt 1 tego postanowienia o treści „na podstawie art. 25 § 1 k.p.c w zakresie roszczenia o wysokość emerytury ustalić wartość przedmiotu zaskarżenia na kwotę 2.398,56 zł”, jako mającego wpływ na rozstrzygnięcie sprawy w ten sposób, że ustalenie przez Sąd II instancji wartości przedmiotu zaskarżenia skargi kasacyjnej w części dotyczącej emerytury na kwotę 2.398,56 zł spowodowało odrzucenie skargi kasacyjnej w części.

Zaskarżonemu postanowieniu ubezpieczony zarzucił:

1) naruszenie przepisów postępowania - art. 22 Kodeksu postępowania cywilnego w związku z art. 398²¹ Kodeksu postępowania cywilnego i art. 368 § 2 Kodeksu postępowania cywilnego poprzez ich niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie przez Sąd II instancji, że w sprawie z odwołania M. R. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. o emeryturę, wartość przedmiotu zaskarżenia skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 9 lutego 2017 r. w sprawie oznaczonej sygnaturą akt III AUa [...] wynosi 2.398,56 zł;

2) naruszenie przepisu postępowania - art. 398⁶ § 2 Kodeksu postępowania cywilnego, poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i odrzucenie skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 9 lutego 2017 r. w sprawie oznaczonej sygnaturą akt III AUa [...] w części dotyczącej emerytury;

3) naruszenie przepisu postępowania - art. 126¹ § 3 Kodeksu postępowania cywilnego, poprzez oznaczenie wartości przedmiotu zaskarżenia skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 9 lutego 2017 r. w sprawie oznaczonej sygnaturą akt III AUa [...] w części dotyczącej emerytury, jako kwotę 2.398,56 zł.

Wskazując na powyższe zarzuty składający zażalenie wniósł o:

1) uchylenie postanowienia Sądu Apelacyjnego w [...] Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 5 stycznia 2018 r. w sprawie oznaczonej sygnaturą akt III WSC U [...] w całości;

2) przyznanie ubezpieczonemu przez Sąd Najwyższy od Skarbu Państwa kosztów zastępstwa prawnego z urzędu w postępowaniu zażaleniowym (koszty nieopłaconej pomocy prawnej) według norm przepisanych. Składający zażalenie oświadczył, że koszty pomocy prawnej udzielonej z urzędu nie zostały zapłacone w całości ani w części;

3) odstąpienie od obciążania ubezpieczonego kosztami procesu w postępowaniu zażaleniowym, jeżeli będą należne organowi rentowemu (art. 102 Kodeksu postępowania cywilnego).

Ubezpieczony podał, że w sprawach z ubezpieczenia społecznego przepis art. 22 Kodeksu postępowania cywilnego stosuje się tylko do przyszłych świadczeń powtarzających się, natomiast różnicę pomiędzy świadczeniem powtarzającym się z ubezpieczenia społecznego wypłaconym a należnym w okresie wstecznym, należy zsumować i powstała kwota stanowi wartość przedmiotu sporu zgodnie z art. 19 § 1 Kodeksu postępowania cywilnego. Jeżeli razem z nimi dochodzone są przyszłe świadczenia powtarzające się, to na podstawie art. 21 Kodeksu postępowania cywilnego do oznaczenia wartości przedmiotu sporu zlicza się ich wartość. W niniejszej sprawie istotne znaczenie ma to, za jaki okres wstecz należy liczyć świadczenia inne niż przyszłe, czy:

- miałyby to być świadczenia liczone do daty wniesienia odwołania od decyzji organu rentowego,

- miałyby to być świadczenia liczone do daty wydania wyroku przez Sąd I instancji czy też Sąd II instancji,

- miałyby to być świadczenia liczone do daty wniesienia skargi kasacyjnej.

W orzecznictwie akceptowana jest sytuacja, w której data do której oblicza się świadczenia inne niż przyszłe jest datą późniejszą niż data odwołania od decyzji organu rentowego. Otwarte pozostaje jaka to data. Przyjmując, że skarga kasacyjna wszczyna nową sprawę, ubezpieczony przedstawił pod rozagę Sądowi Najwyższemu pogląd, że w sprawie o emeryturę, gdzie dopuszczalność skargi kasacyjnej jest uzależniona od wartości przedmiotu zaskarżenia, wartość przedmiotu zaskarżenia może stanowić sumę:

- różnicy świadczenia żądanego i świadczenia otrzymywanego do daty wniesienia skargi kasacyjnej (art. 19 § 1 Kodeksu postępowania cywilnego) i

- różnicy świadczenia żądanego i świadczenia otrzymywanego za okres 12 miesięcy jako świadczeń przyszłych (art. 22 Kodeksu postępowania cywilnego).

W niniejszej sprawie tak obliczona wartość przedmiotu zaskarżenia - zdaniem składającego zażalenie - wynosi 17.790 zł, zgodnie z następującym wyliczeniem: (1)¹ 77 miesięcy (pełne miesiące kalendarzowe od daty 21 grudnia 2010 r. [data nabycia uprawnień emerytalnych przez Ubezpieczonego M. R.] do 26 czerwca 2017 r. (data wniesienia skargi kasacyjnej) x 199,88 zł [różnica pomiędzy kwotą 3.533,76 zł obliczoną przez organ rentowy w piśmie z dnia 22 września 2017 r.] i kwotą 3.333,88 zł [kwota otrzymywanego świadczenia zgodnie z zaskarżonym postanowieniem] + (2)² 12 (miesięcy) x 199,88 zł = łącznie 17.790 zł (po zaokrągleniu do pełnego złotego zgodnie z treścią art. 126¹ § 3 Kodeksu postępowania cywilnego).

Składający zażalenie wskazał, iż pomijając powyższe kwestie postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...] Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 5 stycznia 2018 r. w sprawie oznaczonej sygnaturą akt III WSC U [...] w zakresie ustalenia wartości przedmiotu zaskarżenia jest nieprawidłowe również z uwagi na treść art. 126¹ § 3 Kodeksu postępowania cywilnego, gdyż Sąd nie dokonał zaokrąglenia tej wartości do pełnych złotych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie jest niezasadne.

Zgodnie z treścią art. 398² § 1 k.p.c., skarga kasacyjna jest niedopuszczalna w sprawach o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu zaskarżenia w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych jest niższa niż 10.000 zł. Jednakże w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia w sprawach o przyznanie i o wstrzymanie emerytury lub renty oraz o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego.

Z art. 398⁶ § 2 i 3 k.p.c. wynika natomiast obowiązek sądu drugiej instancji oraz Sądu Najwyższego dokonania kontroli dopuszczalności skargi jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia i weryfikacji wskazanej przez stronę wartości przedmiotu zaskarżenia w celu wyeliminowania przypadków nieprawidłowego oznaczenia tej wartości w zamiarze zapewnienia sobie dostępu do postępowania kasacyjnego (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia: 18 maja 2006 r., IV CZ 34/06; 6 stycznia 2010 r., I UK 289/09; 26 stycznia 2011 r., II UK 190/10; 12 kwietnia 2016 r., II UZ 63/15; 16 marca 2017 r., I UZ 64/16). W tym kontekście istotne jest bowiem, aby w sprawach, w których dopuszczalność skargi kasacyjnej uzależniona została od odpowiedniej wartości przedmiotu zaskarżenia, rozpoznaniu podlegały jedynie skargi rzeczywiście czyniące zadość wymaganiom ustawy (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia: 24 maja 2001 r., IV CZ 20/01; 19 lutego 2014 r., V CSK 275/13; 16 marca 2017 r., I UZ 64/16). Nie ma racjonalnych względów dla przyjęcia stanowiska, że o dopuszczalności skargi kasacyjnej miałyby decydować wartość przedmiotu zaskarżenia błędnie oznaczona lub celowo przez stronę zawyżona (por. postanowienie Sądu Najwyższego: z dnia 20 stycznia 2015 r., V CZ 90/14; 16 marca 2017 r., I UZ 64/16). W celu ustalenia wartości przedmiotu zaskarżenia, stosownie do art. 25 § 1 k.p.c. w związku z art. 368 § 2 zd. 2 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c., możliwe pozostaje przeprowadzenie stosownego dochodzenia. W szczególności możliwa jest weryfikacja wskazanej przez ubezpieczonego wartości przedmiotu zaskarżenia przez zobowiązanie

organu rentowego do przedstawienia w tym zakresie własnego stanowiska. Takie działanie sądu jest w pełni uprawnione dla uzyskania informacji o wartości przedmiotu zaskarżenia (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 2 sierpnia 2011 r., sygn. II UZ 27/11; 26 czerwca 2012 r., II UZ 25/12; 16 marca 2017 r., I UZ 64/16).

Jak natomiast stanowi art. 22 k.p.c. w sprawach o prawo do świadczeń powtarzających się wartość przedmiotu sporu stanowi suma świadczeń za jeden rok, a jeżeli świadczenia trwają krócej niż rok - za cały czas ich trwania. Sąd Apelacyjny słusznie zauważył, iż emerytura płacona z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych jest świadczeniem okresowym. I tak, w sprawie o wysokość emerytury – czyli również sprawie niniejszej - do obliczenia wartości przedmiotu zaskarżenia stosuje się z mocy art. 368 § 2 zdanie trzecie w związku z art. 398²¹ k.p.c. odpowiednio powołany wyżej art. 22 k.p.c. Wartość ta równa jest różnicy między wysokością świadczenia żądanego przez ubezpieczonego a wysokością świadczenia wypłacanego (ustalonego) przez organ rentowy w skali jednego roku. Stanowisko to jest dominujące i utrwalone w orzecznictwie Sądu Najwyższego (por. między innymi postanowienia: z dnia 6 listopada 2008 r., II UZ 48/08, z dnia 24 czerwca 2009 r., II UZ 17/09, z dnia 13 października 2009 r., II UK 234/09, z dnia 27 października 2009 r., II UZ 34/09, z dnia 10 listopada 2010 r., II UZ 30/10, z dnia 17 listopada 2010 r., II UZ 31/10, z dnia 23 listopada 2011 r., III UZ 26/11, z dnia 5 marca 2014 r., II UZ 12/14, z dnia 16 marca 2017 r., I UZ 64/16).

Sąd Apelacyjny w oparciu o wyliczenie organu rentowego złożone na wezwanie Sądu ustalił zatem, że przy uwzględnieniu okresu składowego 531 miesięcy wysokość emerytury wyliczona w myśl art. 53 ustawy emerytalno-rentowej wynosiłaby na dzień prawa do emerytury 21 października 2010 r. 3.510,50 zł, natomiast wyliczona na podstawie art. 183 ustawy emerytalno-rentowej stanowiłby kwotę 3.427,51 zł, zaś po waloryzacji na datę 1 marca 2011 r. wysokość emerytury wynosiłaby 3.533,76 zł. W związku z tym Sąd samodzielnie ustalił wartość przedmiotu zaskarżenia na kwotę 2.398,56 zł, stanowiącą różnicę między wartością żadaną 3.533,76 zł a wartością przyznanego świadczenia 3.333,88 zł. Działanie to znajduje uzasadnienie w powołanym powyżej orzecznictwie Sądu Najwyższego.

Mając powyższe na względzie stwierdzić trzeba, Sąd Apelacyjny trafnie orzekł, iż skarga ubezpieczonego podlega odrzuceniu na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c.

Należy natomiast przyznać rację składającemu zażalenie - choć pozostaje to bez wpływu na rozstrzygnięcie niniejszej sprawy – iż wartość przedmiotu zaskarżenia powinna zostać podana w zaokrągleniu w górę do pełnego złotego.

Mając na względzie wskazane okoliczności, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.